

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Literatura e Espectáculo	Código	613584107	
Titulación	Mestrado Universitario en Literatura, Cultura e Diversidade (plan 2016)			
Descriptorios				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	3
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Letras			
Coordinación	Vizcaino Fernandez, Carlos Caetano	Correo electrónico	carlos.vizcaino@udc.es	
Profesorado	Vizcaino Fernandez, Carlos Caetano	Correo electrónico	carlos.vizcaino@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Estudo da literatura en relación coas diferentes manifestacións escénicas: teatro, danza, cinema... Relacións entre texto e artes escénicas. Discursos en que se relacionan literatura e espectáculo. Recursos e métodos para a investigación interdisciplinar.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Integrar os estudos literarios nun contexto cultural mais extenso que trascenda os límites dunha soa lingua e/ou nación, atendendo á diversidade cultural
A2	Ampliar o concepto de literatura, a través da súa relación coas TICS, os medios de comunicación, o cine, as artes, no marco da diversidade cultural
A3	Ser capaz de realizar aportacións creativas e orixinais no estudo comparatista dos textos literarios, dos produtos artísticos e das realidades culturais
A4	Aplicar as técnicas de análise cultural en contextos diversos
A12	Ser capaz de desenvolver un enfoque orixinal e creativo na investigación avanzada no ámbito dos estudos literarios e culturais
A13	Aplicar unha perspectiva comparatista de carácter transnacional e plurilingüístico aos estudos literarios, artísticos e culturais
A14	Adquirir a capacidade de xestionar ferramentas e recursos de investigación aplicados no ámbito dos estudos literarios e culturais
B5	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñibles para resolver problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade
B10	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
C1	Adquirir capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva
C4	Promover o entendemento intercultural desde a comprensión da diversidade
C5	Integrar coñecementos de campos de estudos diversos
C7	Desenvolver habilidades cognitivas avanzadas (capacidade de síntese, análise e pensamento crítico) relacionadas co desenvolvemento e a creación dun perfil investigador
C8	Adquirir a capacidade de concebir e deseñar proxectos de investigación con rigor académico
C9	Desenvolver habilidades de xestión da información para propósitos académicos e de investigación

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título	
O alumnado deberá coñecer as relacións entre a literatura e o teatro, o audiovisual, a música e a danza a través da historia e en contextos culturais diversos.	AM1 AM3	CM4

O alumnado deberá coñecer os principais focos de información e de reflexión teórica relativas ao estudo das relacións entre a literatura e as producións espectaculares e saber integrar as achegas dos principais grupos investigadores do ámbito académico.	AI2 AI3	BP3 BP5	CM5 CI2
O alumnado deberá saber empregar a rede informática na obtención de información e na comunicación de datos e, en xeral, adquirir a capacidade de utilizar as ferramentas TIC necesarias para o exercicio profesional e investigador.	AM2 AM4 AI3	BP3 BP4	
O alumnado deberá deseñar e realizar un traballo de investigación orixinal, rigoroso e de extensión limitada en que se analicen as relacións de certos produtos espectaculares coa literatura, pondo en relación os estudos literarios con contextos culturais diversos.	AM2 AI1	BP3 BP7	CI3
O alumnado deberá saber traballar de forma autónoma e con iniciativa tendo en conta a importancia da aprendizaxe ao longo de toda a vida.	AM3	BP2 BP4	CM1 CM5 CI1
Saber realizar unha análise crítica da literatura, dos espectáculos e dos discursos como un medio de construción da feminidade e da masculinidade, así como dos roles e estereotipos de xénero asociados a estas identidades nas diferentes épocas.	AM3 AI1	BP2	CM4 CM5

Contidos	
Temas	Subtemas
1. A literatura na sociedade do espectáculo	1.1. Gustavo Pernas: Os ollos de Victorine ou a construción da cuarta parede 1.2. Aldea global e iconosfera: the pictorial turn 1.3. Performance e textualidade 1.4. Lectura performativa e performance da personalidade nas redes sociais 1.5. Jacques Rancière: É posíbel un espectador emancipado? 1.6. Estratexias performativas de identidade: narradores e poetas performativos
2. O medio é a mensaxe: literatura e audiovisual	2.1. O determinismo tecnolóxico e a literatura 2.2. Literaturicidade do roteiro audiovisual 2.3. Chico Buarque, Leonard Cohen e Bob Dylan contemplados desde a literatura 2.4. Narrativas transmedia e ludificación 2.5. Narrativa e cómic
3. Posdrama e literatura	3.1. Deconstrución e paradoxos da literatura posdramática: Heine Müller e Sarah Kane 3.2. Texto-centrismo versus Esceno-centrismo: ___ 3.2.1. O paradigma artaudiano ___ 3.2.2. Do happening á non-encenación de Claude Régy ___ 3.2.3. Kantor (Umarla klasa - A clase morta): tensión entre a realidade preexistente do texto literario e a realidade autónoma da escena. 3.3. O cuestionamento da ficcionalidade: (re)produción, (re)presentación
4. A ruptura coa liña discursiva patriarcal	4.1. Textos escénicos alternativos ao logos androcéntrico 4.2. Experiencias escénicas feministas 4.3. Autoría espectacular feminina na Galiza

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Traballos tutelados	A3 A14 A12 B10 C1 C8 C9	3	20	23
Lecturas	A1 A2 B7 C7 C5	2	20	22
Eventos científicos e/ou divulgativos	B7 B8 C5	0	4	4

Presentación oral	B6 B10 C1	6	6	12
Sesión maxistral	A1 A2 C5	2	0	2
Proba mixta	A13 A4 B5 B8 B10 C4	2	6	8
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumnado realizará individualmente un traballo de investigación -orixinal, rigoroso e de extensión limitada-, que focará ora un texto posdramático, ora a análise dalgún aspecto concreto dun espectáculo non aristotélico, ora un discurso alternativo ao patriarcal desde os palcos, ora as relacións da literatura co audiovisual, ora a análise narratolóxica dun produto dese medio. Nas primeiras sesións serán determinadas tanto a data de comunicación do tema e ponderación co profesor e os compañeiros das estratexias de elaboración -nun espazo de traballo colaborativo en liña-, como a de incorporación ao espazo virtual colaborativo da versión definitiva.
Lecturas	Será preciso realizar nos prazos determinados unha serie de lecturas básicas, así como as necesarias para a elaboración do traballo.
Eventos científicos e/ou divulgativos	Acompañarase, presencialmente ou através de ferramentas de comunicación asíncrona, eventos científicos e divulgativos relacionados cos contidos da materia.
Presentación oral	Destinaranse as sesións presenciais pertinentes á presentación oral dos traballos individuais tutelados, dedicando uns minutos ás preguntas e retroalimentación dos mesmos por parte dos compañeiros.
Sesión maxistral	Destinarase media hora das catro primeiras sesións á exposición e desambiguación dos conceptos teóricos por parte do docente.
Proba mixta	A proba mixta desenvolverase como discusión dirixidas. As sesións presenciais consistirán principalmente na realización sincrónica destas discusións, tuteladas polo docente, en que o alumnado deberá participar activamente. Previamente, as/os estudantes terán que preparar as discusións mediante a lectura dos artigos especializados indicados con suficiente antelación. Tamén se realizarán discusións dirixidas asíncronas, através do espazo de traballo colaborativo en liña.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Proba mixta Traballos tutelados Presentación oral	A través destas metodoloxías avaliarase a evolución individual de cada alumno ou alumna, de maneira que en calquera momento se podan activar mecanismos compensatorios ou de consolidación de coñecementos e destrezas. A materia poderá ser adaptada ao estudantado que precise da adopción de medidas encamiñadas ao apoio á diversidade (física, visual, auditiva, cognitiva, de aprendizaxe ou relacionada coa saúde mental). De ser o caso, deberán contactar cos servizos disponíbeis na UDC/no Centro: nos prazos oficiais estipulados de maneira previa a cada cuatrimestre académico, coa Unidade de Atención á Diversidade (https://www.udc.es/cufie/ADI/apoioalumnado/); no seu defecto, coa Titora ADI da Facultade de Filoloxía (pat.filoloxia@udc.gal).

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Proba mixta	A13 A4 B5 B8 B10 C4	A participación activa e con argumentos madurecidos e creativos nas discusións dirixidas presenciais ou asíncronas representará o 35% da cualificación final.	35

Traballos tutelados	A3 A14 A12 B10 C1 C8 C9	O traballo individual representará o 35% da cualificación final. Terase en conta a ponderación co profesor e os compañeiros de tema e fontes, que será recíproca, isto é escoitará o que se lle di da súa elección e el/ela mesmo/a ponderará ás dos compañeiros/as; a presentación dentro dos prazos e a calidade do mesmo.	35
Eventos científicos e/ou divulgativos	B7 B8 C5	A asistencia aos eventos programados será avaliada até ao 10% da cualificación final.	10
Presentación oral	B6 B10 C1	Serán avaliadas tanto a presentación oral do traballo tutelado (10%) como a participación retroalimentadora nos outros traballos (10%).	20

Observacións avaliación

Exercicios obrigatorios Non será posíbel a superación da materia sen a participación activa nas discusións dirixidas nin a presentación, dentro dos prazos, do traballo tutelado. Para poder aprobar deberase atinxir unha cualificación mínima de 4 valores sobre 10 en ambos exercicios. O alumnado que non realizar estas actividades recibirá a cualificación de NON PRESENTADA/O. A expresión lingüística deficiente (oral ou escrita) poderá ser penalizada até ao 50% do total atribuído a cada exercicio.

Ensino semipresencial e alumnado con dispensa académica O alumnado de ensino semipresencial ou con dispensa académica deberá acompañar o curso através das ferramentas de comunicación asíncrona determinadas polo docente nos prazos específicos que se establecerán a tal efecto e que o docente comunicará ao alumnado afectado ao inicio do curso, para alén de estar publicados no campus virtual. Aplicaranse os mesmos criterios de avaliación e as metodoloxías pasarán a ser asíncronas.

Segunda oportunidade e convocatoria adiantada Na segunda oportunidade (xullo) e na convocatoria adiantada de decembro o alumnado será avaliado cos mesmos criterios e coas mesmas porcentaxes que na oportunidade anterior. Caso de non ter realizado durante o cuadrimestre algunhas das actividades avaliábeis, abrirase un novo prazo para a súa presentación. A retroalimentación nos outros traballos realizarase asincronamente por escrito, no campus virtual.

Integridade académica Salvagardando en todo o momento os dereitos de autoría e protexendo os datos dos mesmos, os traballos académicos presentados polo alumnado da materia poderán ser incorporados á base de datos dunha ferramenta de detección de plaxio ou de presentación do mesmo exercicio en varias materias. Caso se producir algunha destas circunstancias, o traballo fícará anulado e poderanse activar as medidas recollidas nas Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario da UDC.

Apoio á diversidade A materia poderá ser adaptada ao estudantado que precise da adopción de medidas encamiñadas ao apoio á diversidade consonte ás indicacións da Unidade de Atención á Diversidade (<https://www.udc.es/cufie/ADI>), coa que se deberá contactar nos prazos establecidos por esta unidade. Poderase contar tamén co asesoramento da titora ADI da facultade (pat.filoxia@udc.gal).

Non será posíbel a superación da materia sen a participación activa nas discusións dirixidas nin a presentación, dentro dos prazos, do traballo tutelado. O alumnado con dispensa académica deberá acompañar o curso através das ferramentas de comunicación asíncrona determinadas polo docente nos prazos específicos que se establecerán a tal efecto e que o profesor comunicará ao alumnado afectado ao inicio do curso. Na segunda oportunidade (xullo) o alumnado será avaliado cos mesmos criterios e coas mesmas porcentaxes que na oportunidade anterior. Caso de non se ter realizado durante o cuadrimestre algunha das actividades avaliábeis, abrirase un novo prazo para a súa presentación.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Abuín, A (2006). "Performance y textualidad", Escenarios del caos: 151-157. Valencia: Tirant lo Blanch
- Alonso de Santos, J. L. (2007). "Las reglas de la teatralidad" e "La recepción teatral", en Manual de Teoría y Práctica Teatral, 165-194 e 519-545. Madrid: Castalia
- Becerra, Afonso (2018). Confio-te o meu corpo: a dramaturgia pós-dramática. Compostela: ATravés Editora
- Bermúdez, S (2002). "O capital simbólico das literaturas subalternas: a poesía galega no serodio século XX", Anuario de Estudios Literarios Galegos 2002, 201-208.. . Compostela: USC
- Biscainho Fernandes, C. C. (2019). "A dramaturxia galega de autoría feminina no século XXI", eHumanista IVITRA, 15, Monográfico III, Santa Bárbara (California) (Estados Unidos), UC Santa Barbara, 2019, pp. 324-341. <https://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/default/files/sitefiles/ivitra/volume15/7.%20Biscainho-Fernand>
- Cornago, Óscar (2015). Capítulos II e III de Ensayos de Teoría Escénica. Sobre teatralidad, público y democracia. Madrid: Abada Editores
- Fischer-Lichte, E. (2011). Estética de lo performativo. Madrid: Abada Editores
- Gil, A. (2004). "Literatura e banda deseñada", en Arturo Casas (coord.) Elementos de Crítica Literaria: 593-613. Vigo: Xerais
- Lehmann, H.T. (1999). "El teatro postdramático: una introducción", Posdramatisches Theater (traduc. de Paula Riva), Telondefondo nº12-diciembre 2010.
- Martín Rodríguez, I. (2015). Análisis narrativo del guión de videojuego. Madrid: EUG-Síntesis
- Pavis, P. (2007). "Nas fronteiras da encenação" e "Encenação, Performance: Qual é a diferença?", en A Encenação Contemporânea, 25-59. São Paulo: Perspectiva
- Pernas, Gustavo (2006). Os ollos de Victorine e a construción da cuarta parede. Ames: Laiovento
- Tenschert, Bataillon, Dort e Raoul-Davis (2003). Questões de Dramaturgia I. Lisboa: Escola Superior de Teatro e Cinema
- Valverde, A. (2004). "A performance en Rompente", Anuario de Estudios Literarios Galegos 2004, 96-105. Compostela: USC
- Ubersfeld, A. (1997). "La escena y el texto", en La escuela del Espectador, 20-58. Madrid: Publicaciones de la Asociación de Directores de Escena de España
- Zavala, L. (). "Cine y literatura. Puentes, analogías y extrapolaciones", en Razón y Palabra nº 71. . LECTURAS/MISIONADOS OBRIGATORIOS Gustavo Pernas Cora (2006): Os ollos de Victorine ou a construción da cuarta parede (fragmentos) Oscar Cornago: ¿Qué es la teatralidad? Paradigmas estéticos de la modernidad Patrice Pavis (2007): "A Desconstrução da Encenação Pós-moderna" Robert Wilson (2015): Adam's Passion Marta Pérez & Nuria Sotelo (2013): "Tomar as rendas e crear á inversa: unha perspectiva feminista de creación escénica en Galicia" Biscainho-Fernandes: "Literatura e outros espectáculos (para alén do teatro)"

Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none"> - Alemany Ferrer e Chico Rico (eds.) (2012). Literatura i espectacle = Literatura y espectáculo. Alicante : Universidad de Alicante : Sociedad Española de Literatura General y Comparada - (1999). "A propósito de Guy Debord y la crítica situacionista del espectáculo", en Archipiélago cuadernos de crítica de la cultura n. 39, 87-115. Castelldefels: Pamiela - Abuín, A. (1996). ?Para una teoría de la puesta en escena. Hermenéutica y transformación de un texto literario?, Tropelías 5/6, 1994-1995, pp. 5-15. - Abuín e Casas (2004). "O texto espectacular", en Casas (coord.) Elementos de crítica literaria, 415- 470. Vigo: Xerais - Abuín González e Rodríguez González (2004). "Literatura e cinema: recreacións fílmicas e transferencias culturais", en Arturo Casas (coord.) Elementos de Crítica Literaria, 569-591. Vigo: Xerais - Artaud, Antonin (). Teatro e seu duplo. São Paulo: Livraria Martins Fontes Editora Ltda - Becerra de Becerreá, A (2007). Dramaturxia. Teoría e práctica. Vigo: Galaxia - Carlson, M (2005). Performance: unha introdución crítica. Vigo: Galaxia - Creton, Palmer e Sarrazac (2005). Arts du spectacle, métiers et industries culturelles: penser la généalogie. Paris: Presses Sorbonne Nouvelle - Figuero Espadas (2013). Guion : nociones sobre la escritura audiovisual. Madrid: CEU - Fischer-Lichte, E. (2004). Estética de lo performativo. Madrid: Abada Edidtores - Gil, A. (2004). "Literatura e banda deseñada", en Arturo Casas (coord.) Elementos de Crítica Literaria, 593-613. . Vigo: Xerais - Hormigón, J. A. (1991). ?Dramaturgia y trabajo dramático?, Trabajo dramático y puesta en escena. 31-58. Madrid: Publicaciones de la ADE - Kowzan, Tadeusz (1992). Literatura y espectáculo. Madrid : Taurus - McKee, R. (2002). El guión. Sustancia, estructura, estilo y principios de la escritura de guiones. . Barcelona: Alba - Pavis, P (1983). Diccionario del Teatro. Dramaturgia, estética, semiología. . Barcelona: Paidós - Sánchez Noriega, J. L. (2000). De la literatura al cine. Barcelona: Paidós - Sarrazac, Jean-Pierre (2003). O futuro do drama. Porto: Campo das Letras - Schechner, R. (2006). Performance Studies. New York: Routledge - Ubersfeld, A. (1993). Semiótica teatral.. Madrid: Cátedra / Universidad de Murcia - Werneck et ali (2009). Texto e imagem: estudos de teatro. Rio de Janeiro: 7 letras
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Para o alumnado internacional, recoméndase un nivel mínimo de galego ou español equivalente ao B2.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías